Hver 4. nordmann fjern-kulturell bakgrunn om 100 år

Om hundre år vil ca. hver fjerde nordmann ha bakgrunn fra et fjernkulturelt land. Forutsetningene for denne påstanden er mellom to og fire barn for innvandrerkvinner, dødelighet på nivå med det norske og videre nettoinnvandring på rundt 5 000 personer i året.

Nico Keilman

Antallet innvandrere fra land i den tredje verden er i dag ca. 100 000 personer[1]. Dette betyr at av 100 innbyggere kommer rundt to fra "fjernkulturelle" verdensdeler.

Spesielt de som ønsker en mer restriktiv innvandringspolitikk har vært opptatt av de langsiktige konsekvenser av Norges innvandringspolitikk. Mange nordmenn er redde for at innvandrere med fremmed kulturbakgrunn skal bli "for mange" og, i kraft av sitt økende antall, representere en direkte trussel mot den norske kulturen.

Vi bringer her resultatene fra en fersk analyse som Statistisk sentralbyrå har gjort etter forespørsel fra Kommunal- og arbeidsdepartementet. Oppgaven har vært å regne ut hvor mange innvandrere vi vil ha i Norge om hundre år. Vi skal gjengi de viktigste resultatene og de forutsetninger som er lagt til grunn for beregningene. Resultatet vi kommer fram til bekrefter konklusjonen i en analyse som Statistisk sentralbyrå har gjennomført i 1991: Det er ingen grunn til å anta at den fjernkulturelle delen av befolkningen vil utgjøre mer enn ca. en fjerdedel av befolkningen i det neste århundret.

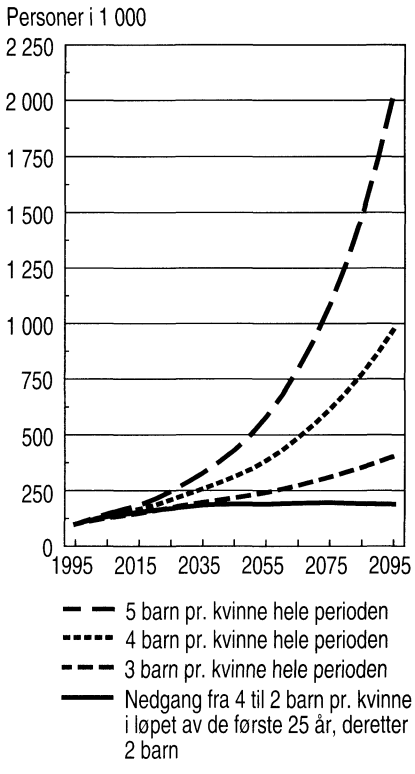
Forutsetningene er avgjørende for resultatene

Endringer i innvandrerbefolkningens størrelse skyldes hovedsakelig tre faktorer: fødsler, dødsfall og nettoinnvandring (innvandring minus utvandring).

Fremskrittspartiets stortingsgruppe hevder i den såkalte Hedstrøm-rapporten at innvandrere med opprinnelse i u-land vil passere 4 millioner innen 3-4 generasjoner (Hedstrøm 1995). Her forutsettes det blant annet at antall innvandrere fra den tredje verden vil øke med 3-5 prosent årlig i overskuelig framtid, noe som mest av alt skyldes en forutsetning om at innvandrerkvinnene føder tre ganger så mange barn som norske kvinner (over fem barn i gjennomsnitt).

Disse anslagene er etter vår mening altfor høye. Dette skyldes at forutsetningene ikke har faglig grunnlag. Når Statistisk sentralbyrå i stedet kommer fram til at ca. en fjerdedel - og ikke halvparten - kommer til å ha ikke-vestlig innvandrerbakgrunn i slutten av neste århundre, er dette fordi vi opererer med andre størrelser når det gjelder forventet barnetall, dødelighet og inn- og utvandring. Kort sagt: man kan godt ha regnet riktig, men

Figur 1: **Befolkningsutviklingen for innvandrere fra den tredje verden de neste hundre år (1995-2095), etter fire fruktbarhetsalternativer[1]**

[1] Andre forutsetninger: For begge alternativer forutsettes norsk dødelighetsmønster og ingen nettoinnvandring

Kilde: Beregninger i Statistisk sentralbyrå

likevel ta feil. Det er helt avgjørende for framtidsbildets pålitelighet at forutsetningene er rimelige. En forutsetning om fem barn pr. kvinne over en 100-årsperiode er svært urealistisk.

Hvordan kommer vi så fram til en innvandrerandel på rundt 25 prosent i Norge om hundre år?

Færre barn pr. innvandrerkvinne i framtiden

Figuren over viser hvor store utslag ulike antakelser om fruktbarhet alene har på utviklingen. Ved å gå ut fra at innvandrerkvinnenes fruktbarhet vil synke fra fire til to barn innen de nærmeste 25 år for deretter å være konstant, får vi nesten en fordobling av denne innvandrergruppen, fra 100 000 personer i 1995 til nær 190 000 i 2095. Når vi sammenligner med et alternativ der det forutsettes fem barn pr. kvinne for hele 100-årsperioden, vil de om lag 100 000 ikke-vestlige innvandrerne telle 2 millioner personer om hundre år. I begge disse beregningene forutsettes det at levealderen holder seg konstant på det norske nivået (74 år for menn og 80 år for kvinner) og at innvandringen er fraværende. Vi holder på det første alternativet. Et konstant fruktbarhetsnivå blant fjernkulturelle innvandrerkvinner på fire eller flere barn i løpet av neste 100-årsperiode, må anses som meget usannsynlig.

Fruktbarheten blant enkelte grupper innvandrerkvinner er riktignok høy (se Vassendens artikkel). Men med innvandringsstopp er det i praksis bare ved inngåelse eller gjenopptakelse av ekteskap at kvinner fra arbeidsimmigrantlandene kan komme til Norge. Dermed blir barnetallet i begynnelsen høyt, på samme måte som for norske ikke-samboende kvinner de første årene etter ekteskapsinngåelsen (Vassenden og Østby 1989). Ut fra erfaringer fra andre land, kan vi forvente at fjernkulturelle innvandrerkvinner kommer til å beholde en høyere fruktbarhet enn norske kvinner, men at nivået vil gå nedover. Den andre generasjonen av innvandrere må antas å nærme seg det norske nivået i nokså stor grad. Disse kvinnene påvirkes av normene i det norske samfunnet og får god tilgang til prevensjonsmidler. Det er disse faktorer som bidrar til en slik nedgang i barnetallet. Dessuten synker fruktbarheten nå i de fleste land i Asia og Afrika, noe som har betydning for de framtidige innvandrerne derfra.

Dødeligheten vil øke

Det er relativt få innvandrere fra fjernkulturelle land som har rukket å dø her i landet. Dødsraten for afrikanske og asiatiske statsborgere var i 1992-1993 0,1 prosent, mot 1,0 prosent for hele befolkningen. Den lave dødeligheten forklares av at innvandrerbefolkningen er forholdsvis ung, med få personer i de aldersgruppene der dødsfall er hyppigst. I den nærmeste framtid kan vi forvente en økning i dødsraten på grunn av aldringseffekter.

I vårt regnestykke tar vi utgangspunkt i at kvinnene vil ha en gjennomsnittlig levealder på 80 år og mennene på 74 år gjennom hele perioden (lik det nåværende norske dødelighetsnivået).

5 000 nye fjernkulturelle innvandrere i året

Det største usikkerhetsmomentet i beregningen er det framtidige innvandringsnivået. Den registrerte nettoinnvandringen for personer med afrikansk eller asiatisk statsborgerskap var 4 200 i 1992. Siden 1987 har det vært synkende nettoinnvandring fra land i den tredje verden. Når vi inkluderer en årlig nettoinnvandring på 5 000 personer (og dette er et forholdsvis høyt anslag, gitt de synkende tallene siden 1987, innvandringsstoppen og en restriktiv asylpolitikk), vil folkemengden om hundre år bli betraktelig høyere enn det figur 1 viser (se foran). I stedet for 200 000 vil tallet ligge på rundt 1 million. Dette er fortsatt lavere enn når vi f.eks regner med fem barn pr. kvinne og ingen nettoinnvandring, mens det ligger likt med firebarnsalternativet.

Konklusjon

Når det har gått hundre år, forventer vi altså at de fjernkulturelle innvandrerne vil utgjøre ca. 1 million personer. De bakenforliggende forutsetningene for dette er at fruktbarheten går ned fra fire til to barn pr. kvinne, at dødeligheten befinner seg på et konstant nivå likt det norske og at vi vil ha en nettoinnvandring på 5 000 fjernkulturelle innvandrere pr. år.

Den nærkulturelle innvandrerbefolkningen og den norske befolkningen utgjør i dag ca. 4,2 millioner av landets innbyggere. Om hundre år vil denne gruppen være redusert til 3,4 millioner, etter først å ha økt noe. Forutsetningene vi her bygger på er at:

- det vil bli født i gjennomsnitt 1,7 barn pr. kvinne i hele perioden
- nettoinnvandringen av nærkulturelle innvandrere samt gjeninnflytting av nordmenn til sammen utgjør en tilvekst på 4 500 innbyggere i året
- dødeligheten vil holde seg konstant på nivå med det vi har i dag.

Hvis vi sammenligner 3,4 millioner med 1 million da betyr dette at hver fjerde nordmann om hundre år har bakgrunn fra et fjernkulturelt land.

Våre anslag er bare ment for å si noe om størrelsesorden på de viktigste variablene. Likevel gir de omtrent samme resultater som et mer omfat-

tende analyseprosjekt om de samme problemstillingene fra 1991 (Sevaldson 1991). Det er ingen faglige argumenter som tilsier at Statistisk sentralbyrås funn for fire år siden må vurderes på nytt.

1. Ser vi på statsborgerskap, så er det 55 000 personer som har bakgrunn i et afrikansk eller asiatisk land. De som har skiftet statsborgerskap til norsk (ca. 30 000 personer) må legges til. Ser vi på eget eller foreldrenes fødeland, da er det 84 000 personer. I tillegg kommer det noen innvandrere fra andre tredje-verden-land. 100 000 er et grovt men ikke urimelig anslag.

Litteratur

Hedstrøm, Øystein (1995): Pressemelding fra stortingsrepresentant Ø. Hedstrøm (FrP) basert på en "analyse av kostnadene ved vår tids asyl-, flyktninge- og innvandringspolitikk". Stortinget januar 1995.

Vassenden, Kåre og Lars Østby (1989): "Barnetall og fruktbarhet blant innvandrere i Norge", *Samfunnsspeilet* nr. 2/1989.

Sevaldson, Per (1991): *Tallet på innvandrere og deres etterkommere fram mot år 2050*, Rapporter 1991/10.

Nico Keilman *er forsker i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for demografi og levekårsforskning.*

Statistikk om barn og unge

Høsten 1992 gav Statistisk sentralbyrå ut et eget temanummer av Samfunnsspeilet om barn. Interessen for nummeret var stor og opplaget ble raskt utsolgt. Foreliggende kompendium består av 25 artikler, hvorav åtte er gjentrykk av barnenummeret fra 1992. De øvrige er et utvalg av bidrag om samme emne fra Samfunnsspeilets utgivelser i femårsperioden 1990-1995.

Artiklene handler om barn og unge sett fra foreldrenes, samfunnets eller barnets egne øyne. Temaene springer fra barn og unges helse, mediebruk og ulykkestilbøyelighet til barnefamilienes økonomi og tidsbruk. Barnehager og barnevern blir også viet oppmerksomhet, sammen med en del demografiske temaer som skilsmisser og fruktbarhet.

Artikkelsamlingen fås ved henvendelse til:
Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 00 44 80
Telefaks: 22 86 49 73

Pris: kr 60,-. Porto kommer i tillegg

